

Mâni

(Kars Mânileri Derleme – İnceleme – Tasnif)

Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL / Dr. Yılmaz YEŞİL

Yrd. Doç. Dr. Ünsal Yılmaz YEŞİLDAL *

Anadolu'nun serhat Şehri ve Türklerin Anadolu'ya girişlerinde konak olarak kullandığı Ani'yi bağrında bulunduran Kars, Türk tarihinde ve kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Kars'ın coğrafi konumu; kuzey, doğu, güney ve batısında bulunan Türk coğrafyalarının geçiş güzergâhında bulunması kültürel birikim bakımından da oldukça zengin olmasını sağlamıştır. Pek çok âşığın yaşadığı, önemli âşık kollarının vücut bulduğu Doğu Anadolu Bölgesi sözlü kültürün de halen oldukça canlı olduğu yerlerdendir. Bölgede yaşayan Türk boylarının dimağından ve yüreğinden dökülen ifadeler maniler de de kendisine yer bulmuştur.

Türk milletinin duygu ve düşüncelerini ifade etmekte kullandığı şiirsel yollardan en önemlisi ve en sık kullanan türü “mâni” olarak ifade edilebilir. Söyleyişteki kolaylığı, kafiyedeki rahatlığı gibi etkenler nedeniyle Türkler arasında sözlü ve yazılı kültür ürünlerinin hemen her türünde sınırsız sayıda örneğinin bulunduğu mâni, gördüğü işlev yönüyle duygu ve düşünceleri ifade mekânıdır. Kars manileri de bölge insanının bu yönünün ortaya koymaktadır.

Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL ve Dr. Yılmaz YEŞİL tarafından hazırlanan bu çalışma Kars manilerini derlenip, incelenerek tasnif edilmesini hedefleyerek ortaya çıkmıştır. Kalemkitap Yayınevi tarafından 2015 yılında yayınlanan çalışma Kafkas Üniversitesi tarafından da desteklenmiştir. Karsın bütün ilçelerinde ve pek çok köyünde yapılan derlemelerin tasnif edilmesi ile ortaya çıkan bu çalışmada iki bine yakın mâni bulunmaktadır.

Kitabın giriş bölümünde mani hakkında bilgiler verildikten sonra öncelikle konularına göre maniler tasnif edilmiştir. Seda, özlem, sevgilerin özelliği, üzüntü, anne, asker, hiciv, dilek, mektup ve yakınma konulu maniler olmak üzere tasnif edilmiştir. Muhteva bakımından yapılan incelemenin üzerine manilerin şekil bakımından incelemesine gelişmiştir.

Öncelikle maniler kafiye şemalarına göre incelenmiştir. Ardından kafiye düzenine göre yarım, tam, tunç, cinas ve ses benzeşmesine dayalı maniler olarak tasnif edilmiştir.

En sonda kâfiye düzenine göre maniler düz mani, doldurmalı mani ve yedekli mani olarak tasnif edilmiştir.

Kitabın sonuç bölümünde manilerin durumu ve günümüzde düğünler ve cemiyet alanlarına göre ihtiyaç duyulduğu yerlerden bahsedilmiştir. Kitabın sonunda kaynakça, dizin, kaynak kişiler listesi verildikten sonra, derleme yapılırken karşılaşılan kişiler ve manilerin kullanıldığı yerlerden fotoğraflara yer verilmiştir.

Kaynak: ÖNCÜL, Kürşat, Yılmaz YEŞİL 2015, Mâni, (Kars Mânileri Derleme – İnceleme – Tasnif), Ankara, 2015

* Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, uyesildal@gmail.com

